

Tots sabem que hi ha escriptors que són un pur tedi quan parlen de la seva obra i a l'inrevés. He sentit dir que quan Josep Pla explicava un projecte, a desgrat de ser un conversador brillant, semblava una cosa poc inspiradora, mentre el resultat — ja ho sabem — era, generalment, brillant. També és de coneixement públic que, a vegades, la vida és més llarga que el mateix art, desmentint la dita clàssica. Personalment, la primera vegada que vaig sentir aquesta segona opinió va ser en una classe del professor Valverde (una classe d'estètica en aquell curs tan dolorós en què la guerra freda del general va cobrar-se entre d'altres víctimes, dues de molt insignes: els professors José Luis L. Aranguren i José M. Valverde. L'opinió del professor Valverde se m'ha fet molt present, en l'aparició pòstuma de la novel·la d'Ernest Hemingway "El jardí de l'Edèn" (Barcelona: Pòrtic, 1987), un autor que, pel "Vell i el mar" (1952) havia merescut el comentari esmentat i el Nobel de l'Acadèmia sueca.

El dolor — i el record del comentari — encara són més punyents davant l'edició castellana (simultània a l'original) de la darrera obra d'un molt admirat escriptor, Truman Capote (1924-1986), "Plegarias atendidas" (Barcelona: Anagrama, 1987, traducció —excel·lent— d'Àngel Luis Hernández), de la qual es diu que aviat tindrem versió catalana, la qual cosa atorga una emoció suplementària: com traduir al català, i amb el sintetisme que suposa un títol, santa Teresa de Jesús? Perquè "Answered Prayers" (el títol original anglès) és una versió del que ara tenim en castellà, que ve de "Se derraman más lágrimas por plegarias atendidas que por las no atendidas" (i que confesso que una repassada a l'obra de la santa — un exercici de llengua sempre sa — no m'ha permès identificar, encara que m'inclino per les "Moradas"). Incidentalment, no és la primera vegada que es tradueix Capote a la llengua catalana. Curiosament, va ser un autor a l'abast quan la majoria no ho eren: l'any 1966 es publicava la seva primera i gran novel·la, "D'altres

veus, altres àmbits" (1948), en traducció d'Hortènsia Curell, i "Desdeñaci a can Tiffany" (1956), en la de R. Folch i Camarasa; el 1968, Avel·lí Artís Gener, un escriptor/ traductor que, oh!, meravelles del nostre "milieu", es passa molt de temps aconseguint Tisner amb mots encruats, publicava la seva versió de "A sang freda", una obra amb la qual Capote inaugurava un nou gènere, la "non-fiction fiction", que no cal traduir.

Un resultat depriment

Tornant a "Plegarias atendidas", sortosament l'editor barcelonès ha tingut el bon encert d'ofrir-la conjuntament amb una reedició de la versió castellana de "A sang freda" i de "Desayuno en Tiffany's", en una nova i extraordinària versió castellana d'Enrique Murillo. Més mèrit encara (per no regatejar-los), l'editor no ha escoltat el cant de sirena cinematogràfic i — com en el passat — no ha caigut en la temptació de "Desayuno con diamantes", títol a l'època del film de Blake Edwards (1961), que era la transposició filmada — i no mancada de canvis dolços, en la millor línia Hollywood — del "Breakfast at Tiffany's" de Capote. Per tant, davant de la indubtable depressió internacional que patirem els admiradors de Capote, podem consolar-nos, mentre ens recitem allò de la vida més llarga que l'art.

El trist del cas, però, és que "Plegarias atendidas" és el resultat depriment d'un fracàs anunciats gloriósament durant vint anys... per l'autor, Capote, un conversador de primera, que va jugar amb foc (la "jet-set") i es va cremar. Les idees eren molt clares, diafanetes. Com Proust, freqüentaria el "beautiful people", aquell que ara freqüentem, si volem, cada setmana sempre que invertim amb la premsa del cor nacional, i després, com Proust, en seria el gran cronista per desembocar en el gran artista. Els temps han canviat molt, però; i, potser, a l'aparell de rellotgeria de Capote hi va haver unes falles tècniques. Ni ell no es va saber retirar a temps; ni va saber esperar que un nou Gide li trobés alguna falla a la primera

pàgina que, això no obstant, seria només una esclatxa — o un parany — per no mostrar de seguida que allò era una gran obra. El resultat és que en comptes de les mils pàgines de "A la recerca" proustiana, ens hem d'accontentar amb menys de dues-centes inacabades, que són com un índex — per al lector — del fet que el bo és a punt d'arribar... no arriba, però i cal llegir "Tiffany's" o "A Sangre fría" per renovar el contracte d'admiració.

Un caçador solitari

Capote no és la primera vegada que s'acull a pietoses paraules en les seves obres. Si aquesta vegada ha estat la santa castellana, a la seva primera novel·la era el profeta Jeremies, "Fals és el cor més que tot, i corromput: que pot coneixer-lo". I el cor de Capote, un òrgan que, com ho titula la seva compatriota, Carson McCullers, és un caçador solitari, va jugar-li la mala passada de creure que podria menjar a la taula dels rics (i dormir als seus llits), escoltar les seves bajanades i, després, venjar-se'n. En l'artilugi, explicat durant vint anys, amb acompanyaments d'afirmacions pròpies d'un tímid (que és el que devia ser de Nova York a Venècia), del tipus millor que Proust, millor que Flaubert, va fracassar en aplicar-lo a la serialització. L'aparició de "La Côte Basque", una de les tres parts de "Plegarias atendidas" — també llarg temps anunciada per l'autor — a la revista "Esquire" va enregistrar, entre d'altres luctuositats, el suïcida d'Ann Woodward, el suïcida d'Ann Woodward, el suïcida d'Ann Hopkins (que n'havia aconseguit un exemplar abans de l'arribada de la revista als quioscos). Com diu John Richardson (a "The New York Review of Books", desembre 1987), un conegut de l'autor i biògraf de Picasso, Capote va comentar, "Bye-bye, Bang-bang", afegint (Richardson) que no semblava descontent amb la seva persona. No comment.

Això no obstant, i suïcidis i corriments de cor a part, la venjança no es va fer esperar. Els criticats — o antics amfitrions de Capote — van tancar-li taules, portes i con-

Truman Capote

verses. Pel que sembla, l'autor no havia calculat els resultats personals, la servitud que li suposaria. Amb l'ajut d'alcohol i cocaïna (guardada en un exemplar de Bíblia de pàgines buidades on, sembla, el darrer amant ara hi conservava les seves cendres), Capote va passar prematurament a l'altra vida, deixant una obra que, per a les noves generacions de lectors recomano que s'acompanyi de les altres (amb llicència per no parlar de "Music for Chameleons", 1980) ja esmentades, amb el benentès que, per exemple, la versió castellana actual de "Desayuno en Tiffany's", conté també tres narracions que ens poden donar una idea de l'amplitud de registre imaginatiu de l'autor i de la seva absoluta grapa narrativa. (Si algú vol aprendre a escriure narra-

cions: un estudi aprofundit dels començaments de Capote li pot ser de gran servei.)

Segurament, santa Teresa no va ser una lectura profitosa per Capote. Modestament diríem que el diàleg platònic sobre Sòcrates hauria estat més il·lustratiu. Plató ens diu que, donada l'oportunitat d'escapar a la mort, Sòcrates va demanar la cicuta: ell era una ciutadà que havia arribat a ser el que era gràcies a la seva societat. Si li negava la vida, havia d'obeir. La relació de Capote amb la seva alta societat no es va establir clarament, o bé ell no en va preveure les conseqüències, una de les quals era que el victimitzador — Capote — en seria la gran víctima. La literatura, en especial.

MARTA PESSARRODONA

ENS assabentem que, finalment, s'ha consumat una de les grans vergonyes de la nostra època: el Japó es rearma amb una activitat i una pressa insòlites.

Arran de la crisi de l'economia americana, es va divulgar la notícia que experts dels E.U.A. proposaven com una de les solucions possibles el rearmament del Japó. Semblava tan demencial que costava de creure. A més, era ben conegut que els E.U.A. havien imposat als japonesos una Constitució on se'ls prohibia (a perpetuitat) rearmar-se. Era un càstig que els vencedors imposaven als vençuts.

No és cap secret que comentaristes polítics d'arreu atribuïen a aquest fet la gran prosperitat del Japó. Deien — i era ben creïble — que desentenen-se de les inquietuds bèl·liques i reduint al mínim

els pressupostos de Defensa, el Japó havia pogut dedicar tota la seva activitat productora i totes les seves energies a convertir-se en una gran potència industrial. Els resultats són prou coneguts i l'anomenat miron japonès encara causa meravella a tot el món. Fent la guerra, el Japó no havia pogut vencer els E.U.A., però treballant en pau els guanyava la partida, els anava acorralcant contra les cordes. La frase és vulgar, però resulta ben explícita.

Quin remei podia aplicar-se? Tot era qüestió de fer-se un plantejament ben simple, ben estúpid: calia pressionar els japonesos perquè ressuscitessin el seu antic mili-

tarisme, amb la qual cosa es distrajria de la seva força industrial i comercial. I ara ja es fa públic que la salvació del dòlar es confia, en part, a un procés que ja ha començat: el Japó ha aconseguit d'establir un pressupost de Defensa que és el segon del món en importància, i el 1988 assolirà la xifra de 30.000 milions de dòlars. Una part substancial d'aquesta enorme quantitat es destinarà (era de preveure) a comprar armes als E.U.A., com si algú dubtés, a hores d'ara, de l'aptitud tècnica dels orientals per a fabricar-ne de pròpies.

Els japonesos no amaguen que tot això no ho fan pas de gust. És,

tan sols, com si reconeguessin amb fatalisme que qui mana, mana. Keichi Ito, ex ministre de Defensa, ha declarat que un Japó militarista, actualment, no tindria sentit, i els ciutadans nipons mostren més ganes de viure que mai. Han après una lliçó que es veu que costa molt de fer entrar en segons quins caps occidentals.

Una lliçó difícil

Ha estat molt divulgada la imatge de ciutats japoneses pels carrers de les quals circulen homes, dones i nens amb mascaretes per protegir-se de la contaminació. Un japonès amb mascareta

protectora és l'altra cara de la moneda dels antics suïcidis rituals propis del samurais. És un veritable crim que algú vulgui tornarlos a excitar i que, a més, els obligui a comprar eines de guerra pagant-les a uns preus elevadíssims. La gran por és que això no sigui un símptoma de mals aterridors. Fins i tot entre nosaltres hi ha persones amb bons sentiments, cautes, amb fama d'ésser impecables pares de família, que afirmen amb un posat de seny que una nova guerra solucionaria moltes coses: l'atur, les crisis econòmiques i de moralitat col·lectives, el terrorisme...

En parlen com si es tractés d'un enorme i eficaç esprai purificador, sense pensar que potser també faria cau i net de casa seva.

PERE CALDERS

NO FALTE... NI POR TODO EL ORO DEL MUNDO

Iberjoya, más brillante que nunca. Con carácter internacional. Para ponerle en contacto con la oferta mundial.

plurales e innovadora. Nuevas alternativas, nuevas tendencias. La selección de los más prestigiosos diseñadores.

CALIFORNIA FAMA